

TÜRKİYE V. DİNÎ YAYINLAR KONGRESİ

Kadın Konulu Dini Yayınlar

02-04 Aralık 2011 - ANKARA

KADIN KONULU DİNİ YAYINLARIN GELECEĞİ / TESPİTLER VE TEKLİFLER

Emine EROĞLU

Editör

“Kadın” konulu “dini yayın” dendiğinde, doğası gereği yazar/eser düzleminde ele alınması gereken yayıncılığı keskin çizgilerle kategorize edip cinsel bir tasnife tâbi tutmak gibi bir tuzağa düşmemek için kadını, Allah’ın ona bahsettiği farklılıkların yayın hayatına bir “doğurganlık” olarak sirayeti / katkısı üzerinden anlatmayı tercih edeceğim. Modelimi kurmayı düşündüğü üniversiteye, Mısır’daki el-Ezher Üniversitesi’ne telmihen, “ezher müzekker bir kelime olduğu için, doğurgan olması mülahazası ile müennes bir kelime seçerek Medresetü’z-Zehra ismini veren Bediüzzaman Said Nursi’den aldım.

Yayıncılık entelektüel bir sermayenin yönetimi işidir ve “sosyal kayıpların ölçülemezliği” prensibine tabidir. “Takdir edersiniz ki bir işi yapmamanın ya da gerekli bir girişimden kaçınmanın, ölçülmesi hiç de kolay olmayan toplumsal maliyetleri vardır. Finansal kayıpları ölçmek zor değil. Tarlasını ekmeyen, fabrikasını çalıştırmayan kişinin ne kadarlık bir kazançtan vazgeçmiş olduğu rahatlıkla hesaplanabilir. Ekonomistler bilir onu. Bir evin kiraya verilmemesiyle sahibinin ne kadarlık kira gelirinden yoksun kaldığını herkes çıkarabilir. Ama aynı durum yüzünden toplumun daha iyi yaşama imkânına göre uğradığı kayıplar hesaba sığmaz. Diyeceğim o ki; toplumsal kayıplar, finansal kayıplarda olduğu gibi hesaplanamaz; anlama çabasının konusu olabilir ancak.”

Aynı şekilde entelektüel kayıplar da hesap edilemez, ancak bir anlama çabasına konu olabilirler. Büyük Veli Zünnûn Mısıfı’nın (ks) tavaf ederken şahit olduğu ve hatıralarında naklettiği, Kâbe örtüsüne yapışmış halde Allah’a seslenen bir kadının öykülere konu edilmeyişinin kaybını... Kadın muhaddisler ve mutasavvıflar hakkında yapılmış çalışmalardan haberdar olamayışımızın kaybını... Kütüphanelerimizde Osmanlıca metinler halinde duran nice el yazmalarından çağdaş yazarların habersizliğinin kaybını... İslam coğrafyası

ile kesilen kültürel ilişkilerin kaybını... Çevirilerini yapıp uluslar arası piyasalara sunamadığımız için yerel kalan eserlerin okura, yazara, yayıncıya ve ülkeye yaşattığı kaybını... Kim hesap edebilir?

Anlama çabasına konu teşkil edecek bu kayıpları ölçerken kaçınılmaz olarak zıddıyla yani var olanla hükmederiz. Bu anlamda Sibel Eraslan'ın Hadis-i Şerif'te ismi geçen, Cennet kadınlarının sultanları unvanıyla tanıdığımız "müminlerin anneleri"ni roman formunda yazması, Nazan Bekiroğlu'nun Hz. Havva ve Züleyha'yı edebi bir kurguyla bize anlatması, Fatma Barbarosoğlu'nun Fatma Aliye'yi araştırma safhasını da tek başına üstlenerek kaleme getirmesi yapılabilecekler için birer kilometre taşı niteliğindedir. Elbette kayıplarımızı ölçmek için de... Aynı şekilde gelenekle modernlik arasında sıkışmış "mümin bir kadın" olmanın problemlerini etkili bir dille bize anlatan Nazife Şişman, Cihan Aktaş, Yıldız Ramazanoğlu gibi isimler bu alanda yapılabileceklerin bir miqyasını oluşturmaktadır.

Edvinsson dilimize "Şirket Boylamı" ismiyle çevrilen kitabında entelektüel sermayeyi kastederek "rekabet üstünlüğünün doğasında fizikselden cisimsiz olana doğru, görülebilir olandan görünmeyene doğru, görülmüş olandan görülmemiş olana doğru bir kayış gerçekleşmiştir. Değer yaratmanın doğası bir paradigma değişikliği geçiriyor. Soru, bunun ne türden bir paradigma değişikliği olduğudur" der.

Zannediyorum değer yaratmanın doğası fizikselden cisimsiz olana doğru kayarken bu paradigma değişikliği, Allah'ın ona bahsettiği mahiyetin derinliği ile kadını entelektüel hayatın verimliliğine doğru çekecektir/ çekmektedir. Kadın yazarların, kadın kahramanların, kadına ait meselelerin bütün zenginliği ile yayın verimliliğine, daha da öte edebi verimliliğe evrildiği bir sürecin içerisindeyiz.

Bu paradigma değişikliğini görmek zorunda olan sadece yayıncılar değil aynı zamanda bu ülkenin yapısal sermayesini oluşturan üst kurumlardır. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın da dahil olduğu bu üst kurumlar öncelikle tarihi malzemenin bilinir kılınması için çaba sarf etmelidirler. Başta kutsal kitapların zikrettiği, beşeri tarihin bize intikal ettirdiği mümin kadın yaşamlarının birer araştırma konusu olması, bu yaşamların tarihi malzemenin süzülüp çıkarılması, haklarında akademik tezlerin hazırlanması, biyografiler yazılması için sistemli bir süreç başlatılmalıdır. Bu süreçte akademik araştırmalar her anlamda desteklenebilir, akademisyenlere burs verilebilir, araştırmacılar yurt dışına gönderilebilir, hatta teşvik için ödül bile konulabilir. Bu gayret, malzemenin açığa çıkması ve romancıların/öykücülerin önüne düşmesi için ilk basamağı oluşturur. Aksi takdirde romancıyı aynı zamanda bir araştırmacı yazar kimliğine büründürmemiz gerekir ki, bu durumun alanı ne nispette daraltacağı aşikardır.

İkinci basamak İslam dünyası başta olmak üzere tüm ülkelerde biriken malzemenin sıkı bir takiple elenerek dilimize kazandırılmasıdır. Bu gayreti tümüyle yayıncılara bırak-

mak sadece haksızlık olmaz, yapılması gerekenleri ötelemek olur. Bunun için evleviyetle güçlü bir mütercim kadrosu yetiştirilmelidir. Yayın dünyasında yaygın dillerin haricinde edebi çeviri yapabilecek yetkin mütercim bulma sıkıntısı yaşanmaktadır. Halâ yayıncılar için Farsçadan, Urduçadan, Boşnakçadan hatta Arapçadan çeviri yapabilecek, dini terminolojiye vakıf dil zevki olan mütercim bulmak mümkünatın en müşkil olanlarından. Osmanlıca eserlerin Latinizesi ve sadeleştirilmesi bile ciddi bir yetkinlik meselesidir. Biz kendi kütüphanelerimizde İslam kadınlarına ilişkin yazılı hangi kaynakların bulunduğu- nu ve malzemenin niteliğini henüz bilmiyor, sadece öğrenmeye çalışıyoruz.

Cumhuriyet tarihi boyunca ilişkilerimizin kopuk olduğu İslam dünyası ile ümmet bilinci etrafında bir araya gelebilmek, kültürel bağların yeniden inşasını zaruri kılmaktadır. Bu anlamda geçişkenliğin sağlanabilmesi için bir karşı çeviri faaliyeti de başlatılmalıdır. Bir yayıncı olarak ülkemizdeki üretimlerin İslam dünyasında takdirle ve beğeniyle karşılanacağına inancım tamdır. Bütün sosyal/entelektüel kayıplara rağmen İslam coğrafyasına nispet edildiğinde ülkemizdeki entelektüel verimliliğin gerek edebi eserler, gerek ortaya konulan fikirlerin irtifai açısından ümit vaad edici olduğunu görmezden gelemeyiz.

Bu arada İslam dünyası derken sadece Arap âlemini kastetmediğimi belirterek Sovyetler Birliği sonrası ortaya çıkan Türk ve Müslüman ülkelerdeki yayın boşluğunun da altını çizmek isterim. Bu boşluk ortak değerler üzerine bina edilerek ve sağlıklı süreçler oluşturularak hızla doldurulmalıdır.

Ayrıca İslam'a karşı tüm dünyada artan ilgi göz önünde bulundurularak, gayrimüslimlerin İslam'ı öğrenmek için başvuracakları kaynaklar konusunda aktif olunmalıdır. İslam'da kadının yeri, değeri, kimliği Müslim'in de gayrimüslimin de İslam'ı tanıırken en çok sordukları sorular, en çok merak ettikleri konular arasında yer almaktadır. İslam'ı ona yakışır bir dille anlatılabilen, bizi varlık ve anlam mertebelerinin en üst seviyelerine taşıyabilen metinler farklı dillere çevrilmeli ve saha boş bırakılmamalıdır.

Kültür Bakanlığının sinema, müzik, sanat, çeviri destek fonları oluşturması gibi Diyanet İşleri Başkanlığı da bünyesinde fonlar oluşturabilir, hatta örgütsel, kültürel işbirlikleri ile uluslar arası fonlar da teşkil edilebilir. Bu fonlardan birisi çeviri destek projesi olarak işletilebilir. Yurt dışında faaliyet gösteren yayıncılar Türkçeden kendi dillerine kadın konulu dini yayınlar çevirmek istediklerinde bu fonlara müracaat edebilirler. İslam dünyasında kullanılmakta olan fonlardan yayıncılar haberdar edilebilir. Resmi prosedürlerin işletilmesi kolaylaştırılabilir. Kahire fuarına katılan yayıncılar bilirler, Fransa'nın çeviri maliyetlerini kendisi karşılamak suretiyle Fransızcadan Arapçaya çevirtip Mısırlı yayınevlerine yayımlattığı kitaplar fuar alanı içerisinde tek başına bir holü dolduracak kadar fazladır.

Zannımca Diyanet İşleri Başkanlığı'nın elindeki en büyük imkânlardan biri her yıl Ramazan ayında İstanbul ve Ankara'da düzenlenmekte olan kitap fuarlarıdır. Okurun çok yoğun bir ilgiyle takip ettiği bu fuarlar ciddiyetle ele alınmalı ve en azından İstanbul

Diyanet Fuarı İslam dünyasında faaliyet gösteren yayınevlerinin katılımı ile uluslar arası bir hüviyete büründürülmelidir. Fuara çağdaş yazarlar davet edilebilir. Ortak etkinlikler düzenlenebilir. Arapça Farsça İngilizce dini yayın katalogları hazırlanarak Türkiye'de üretilen kitapların uluslar arası pazarlara arzı çabası sergilenebilir. Yine bu bağlamda Başkanlık, Tahran fuarından Dubai fuarına kadar İslam dünyasında düzenlenen tüm fuarlara iştirak edebilir, stant açabilir, yazar ve yayıncı götürebilir, düzenleyeceği kadın konulu kültürel etkinliklerle yazarların tanışıp kaynaşmasını, yerli yazarların İslam dünyasındaki bilinirliklerinin artırılmasını sağlayabilir.

Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan beklenen önemli bir hizmet de tüm dini referanslı kitaplarda olduğu gibi kadın konulu dini yayınlarda yazar, yayıncı ve okura danışmanlık hizmeti verilmesidir. Bu hizmet, mukaddesata hürmet çizgisi içerisinde sahit eserlerin neşrine ve dini yayıncılığın sağlıklı bir zemin üzerine oturtulup geliştirilmesine zemin hazırlaması bakımından önem arz etmektedir.

Kitaplar, içerikleri itibariyle ince elenip sık dokunurken, dini eserler usta kalemler tarafından ele alınırken zarf mazruf uyumu göz ardı edilmemeli, yayıncılığın tüm imkânları kullanılarak uluslar arası bir baskı kalite ve çeşitliliği oluşturulmalıdır. Geleneğe itibaen, hat, ebru, tezhib, minyatür gibi İslam sanatlarının kitaplarda kendini göstermesi, ya da kitapları göstermesinin yolu açılmalıdır. Yayıncılık matbu metinlerden ibaret görülmemeli, sesli görüntülü, dijital yayıncılığın imkânları göz ardı edilmemeli, okura ulaşmanın tüm yolları sonuna kadar değerlendirilmelidir.

Bütün bunları, tevhid akidesi etrafında, hayatı parçalamadan bir bütün olarak ele alarak yapmak durumundayız. Elbette ki Diyanet İşleri Başkanlığı devlet adına serbest piyasa ile rekabet etmeye çalışan kitaplar yayımlamayacak, oluşturduğu yayıncılık ilkeleri, strateji ve politikaları ile dini yayınların önünü açacaktır.

Malumunuz, toplum enerjisi yaşamın bütün alanlarına aynı biçimde yayılmaz, yoğunlaştığı, odaklandığı yerler vardır. Yayıncılık entelektüel çabanın yoğunlaştığı, toplum enerjisinin doğruya kullanıldığı, heder edilmekten kurtarıldığı bir alan olmalıdır. Ülkemizin en değerli sermayesi gelişen sosyal ve entelektüel sermayesidir. Kadın konulu dini yayınlarda geldiğimiz nokta bir yol haritası çıkarmayı gerekli kılacak kadar önemlidir. Yoksa aynı problemlerle sürekli yüzleşmek ve aynı şeyleri konuşmak, aynı fasit dairelerde devinip durduğumuzun alâmeti olduğu için kayıplarımızın sadece büyüklüğüne işaret eder.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

KAYNAKÇA:

LEIF EDVINSSON, Şirket Boylamı, Türk Henkel Dergisi Yayınları, İstanbul 2002.

EBUBEKİR EROĞLU, Çalkantı ve Dalga, Timaş Yayınları, İstanbul 2009.

Dr. Zeynep Türk/ Yard. Doç. Dr. Haluk Bengü, Entelektüel Sermaye, NOBEL KİTABEVİ, Adana 2010.

JOHN FIELD, Sosyal Sermaye, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2010.

Oturum Başkanı- Ben de konuşmacı kardeşimize teşekkür ediyorum. Hem gerçekten çok güzel, teklifler getirici ve yükümlülükler verici çeşitli kurumlara, şahıslara hatta yayınevlerine, her birimize. Bu nitelikli tebliği dolayısıyla teşekkür ediyorum. Hem de çok güzel bir zaman kullanımını bize sağladığı için de teşekkür ediyorum.

Şimdi, sözü "Günümüz İslamî Nitelikli Kadın Dergilerinde Kadına Bakış" başlıklı tebliğini sunmak üzere Halise Çiftçi Hanım'a bırakıyorum.

Buyurun Halise Hanım.